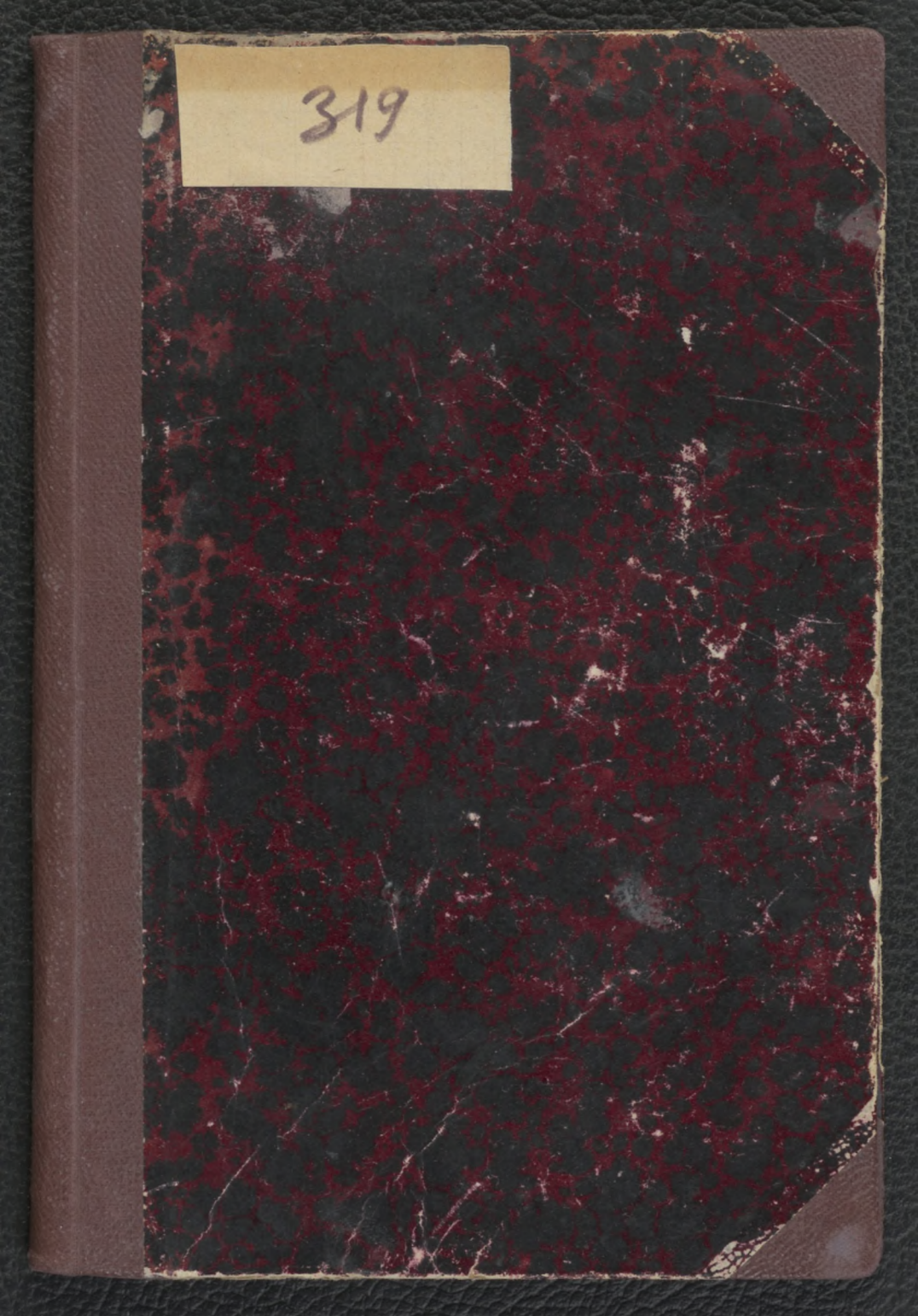
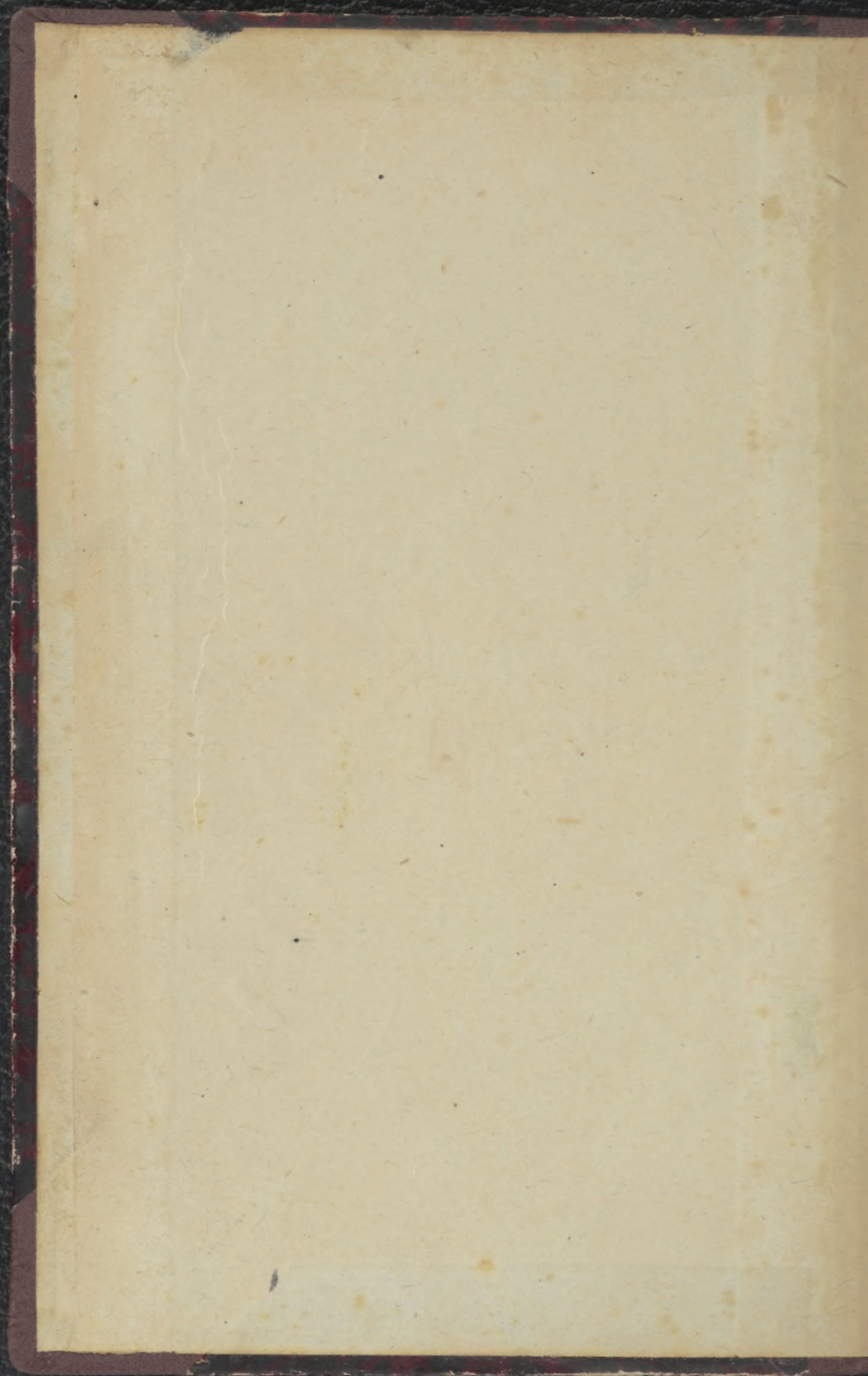

319

The image shows the front cover of an old book. The main surface is covered in a marbled paper with a dense, irregular pattern of dark red, black, and some lighter, possibly white or cream, spots. The spine, located on the left side, and the corners are reinforced with a dark brown, textured material that appears to be leather or a high-quality faux leather. A small, rectangular, light-colored paper label is affixed to the upper left portion of the marbled cover, featuring the handwritten number '319' in dark ink.

I. 1. 464. 165.

m

Керуагн

KATECHIZM RZYMSKO-KATOLICKI.

APPROBATUR.

Varsaviae, die 30 Decembris (12 Januarii) 1903/4 anni.

Judex Surrogatus

Canonicus Metropolitani *Leopoldus Łyszkowski.*

Secretarius *R. Lasocki.*

№ 195.

ОДОБРЕНО.

г. Варшава, 30 Декабря (12 Января) 1903/4 г.

Судья Суррогатъ Варш. Р.-К. Дух. Консistoriи

Каноникъ Метрополитальнаго Капитула *Кс. Л. Лышковскій.*

Секретарь *Кс. Р. Лясоцкій.*

KATECHIZM

RZYMSKO-KATOLICKI

DLA DZIECI

w celu przygotowania ich do pierwszej Spowiedzi
i Komunii Świętej.

Po półwiekowem pasterzowaniu i nauczaniu, w upominku
wyłącznie tylko dla swoich ukochanych parafian ułożył

X. SZYMON DOMAŃSKI,

Proboszcz, Jubilat Parafii Michałowice Archidiecezyi Warszawskiej.

Roku 1902-go.

WARSZAWA.

Druk Towarzystwa Akc. S. Orgelbranda S-ów.
1904.

Дозволено Цензурою.
Варшава, 13 Апрѣля 1904 года.

I. 1. 464. 165.

1980 W 826/34

Moi kochani Parafianie!

Od pół wieku pracuję wśród was, szukając nie co waszego jest, ale was, waszych dusz i waszego zbawienia; od lat pięćdziesięciu znoszę ciężar dnia i upalenia w tej części Winnicy Pańskiej, przepowiadałem wam Słowo Pańskie, nalegałem w czas, nie w czas: Karałem, prosiłem was, łajałem z wszelką cierpliwością i nauką według zalecenia Apostolskiego. Dziś głos mój osłabł, siły upadły, dzień mego żywota zbliżył się ku zachodowi, ale miłość ku wam nie ustała. W serdecznej zapobiegliwości o wasz pożytek duchowy, poświęcam wam tę książeczkę. Znajdziecie w niej naukę Kościoła naszego świętego, jakiej was uczyłem i dzieci wasze, macie ją tu w tych samych słowach i porządku, jak wam była podawana.

Weźcie tę książeczkę do domów waszych i w dniach odpoczynku, zebrawszy rodzinę i sługi,

odczytujcie ją dla wspólnego pożytku i zbudowania. Odwzajemniając się swemu sędziwemu Proboszczowi, odmówcie za każdy raz, gdy ją będziecie czytali, o najwięcej upragnioną dla niego łaskę Boga, śmierć szczęśliwą; a po śmierci, za jego duszę Zdrowaś Marya.

Niech wam Pan Bóg we wszystkim błogosławi. Amen.

X. Szymon Domański.

Proboszcz, Jubilat Parafii Michałowice.

1. Pacierz.

P. Od czego zaczynasz pacierz?

O. Od przeżegnania się.

P. Jak się żegnasz?

O. Prawą rękę kładzie się na czole i wymawia się *w Imię Ojca*, potem na piersiach *i Syna*, na lewem ramieniu *i Ducha*, na prawem *Świętego Amen*.

P. Jakie znaczenie ma wypowiedzenie przy żegnaniu się trzech Osób Trójcy Przenajświętszej?

O. To oznacza wyznanie jawne wiary w Boga w Trójcy Świętej jedynego i pamiątkę śmierci Jezusa Chrystusa na Krzyżu.

P. Dlaczego to wymienienie Osób Trójcy Przenajświętszej oznacza wiarę w Boga w Trójcy Świętej jedynego i śmierć Jezusa?

O. Dlatego, że gdy dotykam się ręką czoła i wymawiam słowa: „w Imię Ojca“, wyrażam tem, że wierzę w Boga Ojca przedwiecznego, pierwszą Osobę Trójcy Przenajświętszej; gdy dotykam się piersi, wymawiam: „i Syna“, to wyznaję wiarę moją w Syna Boskiego, drugą Osobę Trójcy Przenajświętszej Jezusa Chrystusa; a gdy kładę rękę na lewe ramię i mówię: „i Ducha“, wyznaję, że wierzę w trzecią Osobę Trójcy Przenajświętszej Ducha Świętego, który od Ojca i Syna pochodzi. A gdy mówię: „Świętego Amen“, dotykam się ręką prawego ramienia i tym sposobem robię na sobie znak Krzyża, wówczas to przypomina mi śmierć Jezusa.

P. Z jakich modlitw składa się pacierz?

O. Z modlitwy Pańskiej i pozdrowienia Anielskiego.

P. Dlaczego pierwsza modlitwa nazywa się modlitwą Pańską?

O. Bo jej sam Jezus Chrystus nauczył Apostołów swoich.

P. Która to jest modlitwa Pańska?

Modlitwa Pańska.

O. Ojcze nasz, któryś jest w niebie, święć się Imię Twoje, przyjdź Królestwo Twoje, bądź wola Twoja, jako w niebie, tak i na ziemi, chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj; a odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom, i nie wódz nas na pokuszenie, ale nas zbaw ode złego. Amen.

Pozdrowienie Anielskie.

P. Z wielu części ta modlitwa się składa?

O. Z trzech: pozdrowienia Anielskiego, słów Św. Elżbiety i modlitwy Kościelnej.

P. Dlaczego ta modlitwa nazywa się pozdrowieniem Anielskiem?

O. Bo modlitwa ta rozpoczyna się od słów Archanioła Gabryela, który zesłany od Boga, temi słowy powitał Najświętszą Maryę Panną; drugą część powiedziała Święta Elżbieta do Matki Boskiej, gdy ta ją nawiedziła; trzecią część dodał Kościół.

P. Które to jest pozdrowienie Anielskie?

O. Zdrowaś Marya, łaskiś pełna, Pan z Tobą, błogosławionaś Ty między niewiastami (Św. Elżbieta)

i błogosławion owoc żywota Twego (modlitwa Kościelna) Jezus. Święta Maryo, Matko Boża, módl się za nami grzesznymi teraz i w godzinę śmierci naszej. Amen.

P. Jak kończysz pacierz?

O. Uderzam się w piersi trzy razy i mówię: Boże bądź miłościw mnie grzesznemu i na koniec żegnaj się.

P. Co oznacza to uderzenie się w piersi i te słowa, jakie się wtenczas wymieniają?

O. Żal szczerzy za grzechy, z serca pochodzący i publiczne z głębokiej pokory pochodzące wyznanie, że jestem grzesznikiem.

P. Kiedy należy pacierz odmawiać?

O. Pacierz odmawiamy codziennie rano i wieczór, trzy Ojcze nasz i trzy Zdrowaś Marya, jedno Wierzę i trzy razy Chwała Ojcu i Synowi i Duchowi Świętemu do Trójcy Przenajświętszej. Na końcu trzy razy uderz się w piersi, zmów Boże bądź miłościw i przeżegnaj się. Potem trzy razy: Niech będzie pochwalony Przenajświętszy Sakrament. Za dusze zmarłych także każdego dnia, rano, w południe i na wieczór odmów na głos dzwonów Kościelnych: Anioł Pański, trzy razy Zdrowaś Marya i trzy razy Wieczny odpoczynek i t. d. Do tego przywiązany jest odpust, którego każdy dostępuje, kto Anioł Pański regularnie odmawia. Bardzo pożyteczną jest jeszcze rzeczą, odmawiać co wieczór Litanię do Najświętszej Maryi Panny.

Skład Apostolski.

P. Co to jest skład Apostolski?

O. Jest to wyznanie wiary naszej świętej, które składa się z dwunastu artykułów wiary i zawiera w so-

bie to wszystko, co chrześcijanin katolik powinien wiedzieć i wierzyć, aby był zbawiony.

P. Dlaczego nazywamy składem Apostolskim?

O. Bo według podania ułożyć go mieli apostołowie, zanim rozeszli się po świecie na opowiadanie Ewangelii Świętej.

P. Odmów Skład Apostolski i wylicz dwanaście artykułów wiary w nim zawartych.

O. 1. Wierzę w Boga Ojca Wrzechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi. 2. I w Jezusa Chrystusa Syna Jego jedynego, Pana naszego. 3. Który się począł z Ducha Świętego, narodził się z Maryi Dziewicy. 4. Umęczon pod Pontskim Piłatem, ukrzyżowany, umarł i pogrzebion. 5. Zstąpił do piekieł, trzeciego dnia zmartwychwstał. 6. Wstąpił na niebiosy, siedzi na prawicy Boga Ojca Wszechmogącego. 7. Stamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych. 8. Wierzę w Ducha Świętego. 9. Święty Kościół powszechny, Świętych obcowanie. 10. Grzechów odpuszczenie. 11. Ciało zmartwychwstanie. 12. Żywot wieczny. Amen.

Dziesięcioro Przykazań Boskich.

P. Dlaczego te Przykazania nazywają się Boskimi?

O. Bo sam Pan Bóg dał je Mojżeszowi, Przewódzcy ludu Izraelskiego, spisane na dwóch tablicach kamiennych.

P. Czy te Przykazania Boskie, które Pan Bóg ogłosił dla Żydów, obowiązują i Chrześcijan Katolików?

O. Obowiązują.

P. Dlaczego?

O. Bo Chrystus Pan nie zniósł dawnego prawa, tylko je udoskonalił i uzupełnił, więc wszystkie przykazania ogłoszone Żydom do wykonania, obowiązują i Chrześcijan Katolików.

P. Które to są Przykazania Boskie?

O. Te, które były spisane przez Mojżesza na dwóch tablicach kamiennych w następującym porządku. Na czele przykazań stało: Jam jest Pan Bóg Twój, którym cię wywiódł z ziemi Egipskiej, z domu niewoli.

P. Co oznacza ten wstęp?

O. Że Bóg jest Panem, Królem i Władcą Izraela i ogłasza swemu ludowi prawo.

Pierwsza tablica. Obowiązki ludzi względem samego Pana Boga.

1-sze Przykazanie. Nie będziesz miał Bogów cudzych przedemną.

2-gie. Nie będziesz brał Imienia Pana Boga twego nadaremno.

3-cie. Pamiętaj, abyś dzień święty święcił.

Druga tablica. Obowiązki ludzi względem swoich bliźnich.

4-te. Czcij ojca i matkę twoją.

5-te. Nie zabijaj.

6-te. Nie cudzołóż.

7-me. Nie kradnij.

8-me. Nie mów fałszywego świadectwa przeciwko bliźniemu twemu.

9-te. Nie pragnij domu jego, ani sługi, ani służebnicy, ani wołu, ani osła, ani żadnej rzeczy, która jego jest.

10. Będziesz miłował Pana Boga twego z całego serca twego, z całej duszy twojej, ze wszystkich sił twoich, a bliźniego twego jak siebie samego.

Pięć Przykazań Kościelnych.

P. Co znaczą te Przykazania Kościelne?

O. Pan Bóg ich bezpośrednio nie ogłosił, ale Kościół nauczający Rzymsko-Katolicki dał je swoim wiernym, a każdy Chrześcijanin Katolik obowiązany jest wykonywać je na równi z Boskimi.

P. Które są te Przykazania Kościelne?

O. 1-sze. Postanowione od Kościoła Bożego dni święte święcić.

2-gie. Mszy Świętej i kazania lub nauki w dni święte z nabożeństwem i uczciwością słuchać.

3-cie. Posty nakazane zachować.

4-te. Spowiadać się i komunikować przynajmniej raz w rok około Wielkiejnocy w swojej parafii, albo innej za pozwoleniem własnego Pasterza.

5-te. Wesel w czasie zakazanym nie odprawiać.

2. Siedm Sakramentów.

P. Wiele jest Sakramentów?

O. Siedm.

P. Które to są te Sakramenty?

O. 1-szy Chrzest. 2-gi Bierzmowanie. 3-ci Ciało i Krew Pańska. 4-ty Pokuta. 5-ty Kapłaństwo. 6-ty Mążństwo. 7-my Ostatnie Olejem Świętym Namaszczenie.

3. Cztery Prawdy.

P. Wiele jest prawd, które każdy Chrześcijanin Katolik powinien wiedzieć i wierzyć pod utratą zbawienia, gdy do rozumu przyjdzie?

O. Cztery.

P. Które to są te prawdy?

O. 1-sza Że jest Bóg. 2-ga Że Bóg jest sprawiedliwy. 3-cia Że jest jeden Bóg we trzech Osobach: Bóg Ojciec, syn Boży, Duch Święty. 4-ta Że Syn Boski, Druga Osoba Trójcy Przenajświętszej, stał się człowiekiem i umarł za nas na Krzyżu. Nadto jeszcze wiedzieć i wierzyć należy, że dusza ludzka nie umiera, bo jest nieśmiertelna, i że łaska Boska każdemu człowiekowi do zbawienia jest potrzebna.

4. Pięć warunków do Pokuty Świętej.

P. Wiele jest warunków do Pokuty Świętej?

O. Pięć.

P. Które?

O. 1-szy Rachunek sumienia. 2-gi Żal za grzechy 3-ci Mocne postanowienie więcej nie grzeszyć. 4-ty Spowiedź szczerą i zupełną. 5-ty Zadosyćuczynienie Panu Bogu i bliżniemu.

P. Wiele jest warunków do Komunii Świętej?

O. Dwa.

P. Które?

O. 1-szy Czystość duszy. 2-gi Czystość ciała.

5. Spowiedź powszechna.

Ja grzeszny spowiadam się Panu Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy Świętej jedynemu, Najświętszej Maryi Pannie, Świętemu Michałowi Archaniołowi, Świętemu Janowi Chrzcicielowi, Świętym Apostołom Piotrowi i Pawłowi, Wszystkim Świętym i tobie Ojczy duchowny, żem zgrzeszył: myślą, mową i uczynkiem. Moja wina, moja wina, moja bardzo wielka wina.

6. Akty wiary, nadziei, miłości i żalu za grzechy.

Akt wiary.

Wierzę, o Boże Przenajświętszy, że jesteś Bogiem jedynym w naturze, a troistym w Osobach: Ojciec, Syn i Duch Święty; że jesteś obecny wszędzie i na każdym miejscu, wszystko widzisz i słyszysz. Że druga Osoba Trójcy Przenajświętszej Syn Boski, stał się człowiekiem, umarł za nas na krzyżu i jest obecny w Najświętszym Sakramencie, pod przymiotami chleba i wina. Że Duch Święty od Ojca i Syna pochodzi. Wierzę w to wszystko, co tylko Apostołowie Święci opowiadali, co Kościół Święty Rzymsko-Katolicki do wierzenia podaje. O Boże mój, pomnażaj we mnie wiarę moją.

Akt miłości.

Mam nadzieję w nieograniczonym miłosierdziu i dobroci Twojej, o Boże Najświętszy, że dla zasług niewinnej męki i śmierci jedynego Syna Twojego odpuścisz mi wszystkie grzechy moje.

Akt nadziei.

Kocham Cię, o Boże Najświętszy, Ojciec mój najukochańszy, z całego serca mego, z całej duszy mojej, ze wszystkich sił moich, kocham Cię nade wszystko, dla Ciebie samego, bo jesteś miłości najgodniejszy.

Akt żalu.

Z miłości ku Tobie, o Boże Najświętszy, Ojcze mój najukochańszy, żałuję szczerze za wszystkie grzechy moje, nie dlatego, żem przez nie na piekło zasłużył, niebo utracił, ale żem Ciebie Boga Przenajświętszego, Ojca mego najukochańskiego obrażał. Brzydę się nadewszystko grzechami moimi i przyrzekam Ci, o Boże najświętszy, Ojcze mój najukochańszy, że już nigdy w życiu mojem do nich się nie wrócę, za pomocą łaski Twojej najświętszej. Ty tylko, o Boże, Ojcze mój naukochańszy, zlituj się nademną i odpuść mi grzechy moje, za które przez resztę dni życia mego i przez całą wieczność żałować nie przestanę. Boże, bądź miłościw mnie grzesznemu, Boże bądź miłościw mnie grzesznemu, Boże, bądź miłościw mnie grzesznemu. Amen.

P. Kiedy potrzeba wzbudzać w sobie Akty: wiary, nadziei, miłości Pana Boga i żal za grzechy?

O. Potrzeba wzbudzać w sobie Akty: wiary, nadziei, miłości Pana Boga i żal szczerzy za grzechy: po odbytych rachunku sumienia, przed samą spowiedzią, przed Komunią Świętą i w każdym niebezpieczeństwie, zagrażającym bliską śmiercią.

7. Religia i Kościół Rzymsko-Katolicki.

P. Jakiej Religii jesteście?

O. Rzymsko-Katolickiej.

P. Co to jest Religia Rzymsko-Katolicka?

O. Jest to nauka służenia Bogu, objawiona od samego Pana Boga.

P. Co to jest Kościół Rzymsko-Katolicki?

O. Jest to zgromadzenie Chrześcijan, którzy po-

zostają pod Głową niewidzialną, Chrystusem Panem w niebie i Papieżem, Ojcem Świętym, mieszkającym w Rzymie, Głową widzialną tego Kościoła na ziemi, wyznają tę samą wiarę i używają tych samych Sakramentów.

P. Czy w każdym Kościele można być zbawionym?

O. Nie w każdym Kościele można być zbawionym, tylko w Kościele Chrystusowym, a tym jest Kościół Rzymsko-Katolicki.

P. Czy każdy, kto tylko należy do Rzymsko-Katolickiego Kościoła będzie zbawiony?

O. Każdy, kto tylko należy do Rzymsko-Katolickiego Kościoła może i powinien być zbawiony, ale nie każdy bywa zbawiony.

P. Dlaczego nie każdy bywa zbawiony, kto należy do Kościoła Rzymsko-Katolickiego?

O. Bo nie dosyć jest wierzyć w to wszystko, co Kościół Święty Katolicki do wierzenia podaje, ale nadto trzeba jeszcze czynić, czego ten Kościół naucza.

8. O Bogu.

P. Jaki najpierwszy i największy obowiązek czeka każdego Chrześcijanina Katolika, gdy przyjdzie do poznania rozumu?

O. Wiedzieć o tem, że jest Bóg i umieć Go chwalić.

P. Co to jest Pan Bóg?

O. Pan Bóg jest to Stworzyciel nieba i ziemi, Pan najwyższy wszystkich rzeczy.

P. Wielu jest Bogów?

O. Jeden Bóg we trzech Osobach.

P. Które są te trzy Osoby?

O. Bóg Ojciec, Syn Boży i Duch Święty.

P. Jak nazywamy te trzy Osoby w Panu Bogu?

O. Trójcą Przenajświętszą.

P. Czy która Osoba Trójcy Przenajświętszej jest starsza od innych?

O. Wszystkie te trzy Osoby są sobie równe, bo są jednym Bogiem.

P. Skąd mamy tę wiadomość o trzech Osobach Trójcy Przenajświętszej?

O. Z objawienia Boskiego.

P. Czy Pan Bóg objawił się kiedy ludziom w tych trzech Osobach?

O. Te trzy Osoby Trójcy Przenajświętszej objawiły się przy Chrście Jezusa: pierwsza Osoba Bóg, Ojciec, przez głos słyszany z nieba: Ten jest Syn mój miły, w którymem upodobał sobie ¹⁾. Druga Osoba, Syn Boży, jako człowiek przyjmujący pokutę za grzechy ludzkie. Trzecia Osoba, Duch Przenajświętszy, objawił się nad Jezusem w postaci gołębicy.

P. Czy Chrześcijanie Katolicy obowiązani są pod utratą zbawienia wierzyć w te trzy Osoby w Bogu?

O. Obowiązani są wierzyć w te trzy Osoby Trójcy Przenajświętszej pod utratą zbawienia, bo to jest dogmatem wiary.

P. Jakie łaski mamy od tych trzech Osób Trójcy Przenajświętszej?

¹⁾ Mat. R. 3 w. 16—17.

O. Bóg Ojciec nas stworzył, Syn Boży odkupił, Duch Święty uświęcił.

P. Gdzie jest Pan Bóg?

O. Pan Bóg jest wszędzie obecny: w niebie i na ziemi, na każdym miejscu, wszystko widzi i słyszy.

P. Czy Syn Boży był przed wieki, jako Bóg i Człowiek?

O. Syn Boży, jako Bóg, był przed wieki z Bogiem Ojcem Swoim i Duchem Przenajświętszym; ale jako Człowiek, w cztery tysiące lat po stworzeniu świata stał się Człowiekiem za sprawą Ducha Przenajświętszego, w żywocie Najświętszej Maryi Panny i z Niej się narodził mocą Swoją Boską.

P. Jakie jest Imię Matki Syna Boskiego?

O. Marya.

P. Jakie Imię ma syn Boży, jako Człowiek?

O. Jezus Chrystus. Jezus, słowo hebrajskie oznacza: Zbawiciel i odnosi się do Osoby Bożej, bo tylko Bóg zbawiać może; drugie imię: Chrystus, jest to wyraz grecki, oznacza „pomazaniec“ i odnosi się do natury ludzkiej, wyraża godność Królewską Pana Jezusa, że Jemu Bóg Ojciec zwierzył rządy nad światem całym, jako Królowi, Władcy i Panu.

P. Kto był Święty Józef?

O. Był opiekunem Pana Jezusa, Oblubieńcem Najświętszej Maryi Panny, Matki Bożej.

P. Jakiego był stanu Święty Józef, Oblubieniec Najświętszej Maryi Panny?

O. Pochodził z rodu Dawida Króla, ale był ubogim cieślą i z pracy rąk zarabiał na życie swoje.

P. Gdzie się narodził Jezus Chrystus?

O. W ziemi żydowskiej w miasteczku Betleemie.

P. Ile lat pozostawał Jezus Chrystus na ziemi?

O. Trzydzieści trzy lata.

P. Jaką śmiercią umarł Jezus Chrystus?

O. Umarł śmiercią bolesną, przybity do Krzyża.

P. Gdzie został ukrzyżowany, umarł i był po-
grzebion Jezus Chrystus?

O. W Jerozolimie, stolicy Judei.

P. Czy w samym mieście Jerozolimie Jezus Chry-
stus został ukrzyżowany?

O. Nie w samej Jerozolimie, ale za miastem na
górze Kalwaryi, albo Golgocie zwanej.

P. Gdy Jezus umarł na Krzyżu, co zrobiono
z Najświętszym Ciałem Jego?

O. Ciało Najświętsze Jezusa po śmierci zostało
zdjęte z Krzyża i złożone do grobu.

P. Czy ten grób był zabezpieczony, aby ciało
Najświętsze Jezusa nie doznało jakiej jeszcze znie-
wagi?

O. Był przywalony wielkim kamieniem i opie-
czętowany. Nadto pilnowany przez straż wojskową,
aby kto nie wykradł tego Najświętszego Ciała.

P. Czy Najświętsze Ciało Jezusa uległo zepsu-
ciu, jakiemu podlegają ciała wszystkich ludzi i jak dłu-
go spoczywało w grobie?

O. Najświętsze Ciało Jezusa nie uległo zepsuciu,
jak ciała wszystkich innych ludzi; bo dnia trzeciego
Dusza Najświętsza Jezusa powróciła do Swojego Cia-
ła i Jezus z Ciałem swoim ożywionem trzeciego dnia
zmartwychwstał.

P. Jak Jezus mógł wyjść z grobu, gdy Ciało
Jego Najświętsze było owinięte według zwyczaju ży-
dowskiego w prześcieradło, a grób był przywalony
kamieniem i przez straż wojskową strzeżony?

O. Ciało Najświętsze Jezusa, gdy Dusza Jego
Najświętsza powróciła do niego, powstało uchwa-
lebnione; przeto Jezus z Ciałem Swojem uchwaleb-

nionem nie tknąwszy drzwi i pieczęci, wyszedł z grobu, pozostawiwszy w nim szaty swoje śmiertelne.

P. Jaki dowód dał Jezus, że zmartwychwstał prawdziwie?

O. Objawił się zaraz po wyjściu z grobu Najświętszej Matce Swojej, pobożnym niewiastom i uczniom Swoim, przemawiał do nich, z nimi przestawał niejednokrotnie i uczył Ich Tajemnic Boskich.

P. Jak długo jeszcze po swem zmartwychwstaniu przybywał Jezus na tym świecie?

O. Przez czterdzieści dni. Dnia czterdziestego bowiem po zmartwychwstaniu Swojem Jezus w obecności licznie zebranych uczniów, którzy wierzyli w Niego i kochali Go, ze szczytu góry Oliwnej wstąpił do Nieba i tam siedzi na prawicy Boga Ojca Swego Przedwiecznego.

P. Co nam przedstawiają Krzyże, jakie widzimy po Kościołach, po domach katolickich i po polach?

O. Przedstawiają Mękę Pana Jezusa Chrystusa Syna Bożego, drugiej Osoby Trójcy Przenajświętszej, który z miłości ku nam, jako Człowiek, dał się umęczyć i umarł na Krzyżu za grzechy nasze.

P. Czy był czas taki, gdy nie było Pana Boga?

O. Nie było takiego czasu, bo Pan Bóg, jako przedwieczny, nie ma początku i końca mieć nie będzie.

P. Jaką naukę brać mamy dla siebie, że Pan Bóg jest przedwieczny?

O. Mamy tę naukę, że i my, jako dzieci wiecznego Boga Ojca, jesteśmy nieśmiertelni. Tylko, że gdy Bóg początku nie ma i końca mieć nie będzie, my Jego stworzenia i dzieci początek wprowadzie mamy, ale końca mieć nie będziemy za Jego łaską i wolą.

P. Ponieważ wszyscy ludzie umierają, jakże to może być prawdą, że jesteśmy nieśmiertelni?

O. Ciało nasze dla grzechu pierwszych Rodziców utraciło nieśmiertelność, jest śmiertelne, obróci się w proch i w ziemię, z której powstało, ale dusza nasza na obraz i podobieństwo Boga stworzona, jest nieśmiertelna i nie umrze nigdy.

P. Dlaczego Pana Boga nie widzimy, gdy jest wszędzie obecny?

O. Dlatego, że Pan Bóg jest duchem.

P. Dlaczego ducha nie można widzieć?

O. Bo duch nie ma ciała, a tego, co nam nie podpada pod oczy, widzieć nie możemy.

P. Jaką naukę brać mamy dla siebie z tego, że Pan Bóg jest wszędzie obecny?

O. Mamy tę naukę, że na żadnem miejscu grzeszyć nie można, bo wszędzie jest Bóg, i przed Nim nikt się nigdzie nie skryje, Pan Bóg widzi nie tylko czyny nasze, ale myśli nasze, najskrytsze pragnienia i uczucia serca naszego.

P. Czy Pan Bóg jest Święty?

O. Pan Bóg jest Przenajświętszy.

P. Jaką naukę mamy stąd brać, że Pan Bóg jest Przenajświętszy?

O. Mamy tę naukę, że i my wszyscy powinniśmy i za łaską Jego możemy być świętymi.

P. Co trzeba czynić, aby zostać świętym.

O. Kochać Pana Boga i spełniać we wszystkim Jego wolę Świętą.

P. Czy Pan Bóg jest dobry i miłosierny?

O. Pan Bóg jest nad pojęcie rozumu ludzkiego dobry i nieograniczenie miłosierny.

P. Skąd to wiemy, że Pan Bóg jest dobry i miłosierny?

O. Wiemy to stąd, bo nas Pan Bóg tak kocha, że Swoją miłością ku nam przewyższa miłość wszystkich rodziców, jacy byli, są i będą na tym świecie; dla nas stworzył ziemię i niebo nam przeznaczył, jest nieograniczenie miłosierny, bo przebacza każdemu grzesznikowi największe grzechy, najcięższe zbrodnie, gdy ten przestaje grzeszyć i rozpoczyna pokutę szczerą za grzechy swoje.

P. Jaki mamy stąd obowiązek dla Pana Boga, że nas tak kocha i tak jest miłosierny?

O. Mamy ten obowiązek, że i my powinniśmy kochać pana Boga coraz więcej, spełniać wszystko, przez co możemy Mu się podobać, a nie obrażać Go najmniejszym grzechem. Jeżeli zaś kto popełnił jaki grzech, nie powinien rozpaczać i trwać w grzechu, ale niech przestanie grzeszyć i szczerze za niego pokutuje.

9.

P. Kogo za Świętych po Panu Bogu powinniśmy najwięcej kochać?

O. Najświętszą Maryę Pannę.

P. Dlaczego?

O. Najprzód, że Sam Pan Bóg kocha Najświętszą Maryę Pannę więcej nad wszystkich Aniołów i Świętych w niebie; po Panu Bogu najwięcej jest kochana i pierwszą cześć odbiera od Aniołów i Świętych w niebie.

P. Dlaczego jeszcze powinniśmy kochać Najświętszą Maryę Pannę?

O. Bo Najświętszy Jej Syn, Jezus Chrystus, przed skonaniem Swojem oddał nam Ją za Matkę. A tak Najświętsza Marya Panna jest i grzeszników Ma-

tką. Kto ją tylko szczerze kocha, ten nie będzie potępiony.

P. Co trzeba czynić, aby okazać naszą miłość ku Najświętszej Maryi Pannie?

O. Kochać ją nie tylko ustami, ale sercem, czynem to okazać; więc robić wszystko, aby Jej podobać się, mieć Ją zawsze w pamięci i sercu i naśladować Jej cnoty.

P. Czy Pan Bóg jest sprawiedliwy?

O. Pan Bóg jest sprawiedliwy, bo za dobre wynagradza, a za złe karze.

P. Jaką naukę mamy brać dla siebie, że Pan Bóg jest sprawiedliwy?

O. Tę naukę, że powinniśmy bać się Pana Boga, jako najwyższego Pana i Sędziego swojego.

P. Czy Pan Bóg jest Wszechmocny?

O. Pan Bóg jest Wszechmocny, bo wszystko, co tylko chce, uczynić może. Dla Pana Boga niema nic niepodobnego.

P. Jaką naukę mamy stąd, że Pan Bóg jest Wszechmocny?

O. Mamy tę naukę, że Pana Boga możemy prosić o wszystko, co tylko nam jest potrzebne i pożyteczne.

10. O stworzeniu ludzi.

P. Skąd się ludzie wzięli na tym świecie?

O. Pan Bóg ich stworzył.

P. Wielu ludzi Pan Bóg stworzył na początku?

O. Dwoje: mężczyznę i niewiastę.

P. Jakie imiona dał im Pan Bóg?

O. Mężczyznę nazwał Adamem, a niewiastę Ewą.

P. W jakim stanie pierwsi ludzie byli stworzeni?

O. W stanie niewinności i łaski Pana Boga, wolni od śmierci i dolegliwości.

P. Gdzie Pan Bóg umieścił pierwszych ludzi po ich stworzeniu?

O. Umieścił ich w raju.

P. Co to jest raj?

O. Był to ogród wspaniały, w którym znajdowały się różne drzewa; a pomiędzy temi było drzewo wiadomości złego i dobrego i drzewo żywota.

P. Czy Pan Bóg dał pierwszym ludziom jakie przykazania, aby je zachowywali?

O. Dał im tylko jedno przykazanie, aby z drzewa wiadomości złego i dobrego nie jedli owocu?

P. Dlaczego Pan Bóg zabronił pierwszym ludziom zrywać owoc z tego jednego drzewa?

O. Dla doświadczenia ich posłuszeństwa, wstrzeźliwości i pokory.

P. Czy wytrwali oni w pokorze i byli posłuszni Panu Bogu?

O. Nie wytrwali, stali się nieposłuszni Panu Bogu, unieśli się pychą, chcieli się zrównać z Panem Bogiem.

P. Kogo posłuchali?

O. Czarta przekłętego.

P. Jakim sposobem mógł czart przemówić do pierwszych ludzi, gdy jest duchem niewidzialnym?

O. Czart w postaci węża przemówił do pierwszej niewiasty Ewy i wytłómaczył jej, że gdy zerwie owoc zakazany, zrówna się z Panem Bogiem. Ta

uniosła się pychą, zerwała owoc zakazany i dała go Adamowi do spożycia.

P. Jaki grzech popełnili pierwsi rodzice przez zerwanie tego owocu?

O. Popełnili grzech pychy i nieposłuszeństwa.

P. Czy pierwsi rodzice Adam i Ewa po tym grzechu pozostali w niewinności i łasce Pana Boga?

O. Przez ten grzech utracili niewinność swoją i łaskę Pana Boga, w jakiej byli stworzeni.

P. Jak Pan Bóg ukarał pierwszych ludzi?

O. Ukarał ich na duszy i na ciele.

P. Jak Pan Bóg ukarał ich na duszy?

O. Skazał ich dusze na wieczne męki do piekła. ?

P. A na ciele jak zostali ukarani?

O. Zostali przez Anioła wypędzeni z raju, ciało ich po tym grzechu utraciło swoją nieśmiertelność, stało się podległe śmierci i zepsuciu i miało się obrócić w proch, z którego wyszło. Nadto, zostali skazani na pracę ciężką, choroby i cierpienia nieustanne.

P. Czy tylko oni ponieśli tę karę?

O. Nie tylko oni, ale wszyscy ich potomkowie, to jest wszyscy ludzie na ziemi; bo wszyscy my od nich pochodzimy. Wszyscy cierpimy na ziemi i umieramy.

P. Jak się nazywa ten grzech pierwszych Rodziców?

O. Nazywa się grzechem pierworodnym.

P. Dlaczego nazywa się pierworodnym?

O. Dlatego, że go popełnili pierwsi Rodzice nasi Adam i Ewa; a my wszyscy w nim się rodzimy.

P. Czy wszyscy ludzie rodzą się w grzechu pierworodnym?

O. Wszyscy ludzie rodzą się w grzechu pierworodnym.

P. Czy od początku świata nie było jeszcze żadnego człowieka, aby się w tym grzechu nie urodził?

O. Jedna tylko Najświętsza Marya Panna niepokalanie była poczęta i narodziła się bez grzechu pierworodnego.

P. Dlaczego Pan Bóg tak wielką łaskę udzielił Najświętszej Maryi Pannie, że Ją uwolnił od grzechu pierworodnego?

O. Dlatego, że Ją wybrał na Matkę Syna Swojego; więc dla świętości Syna i przewidzianych Jego zasług uwolnił Ją od grzechu pierworodnego.

P. Ponieważ wszyscy ludzie rodzą się w grzechu pierworodnym, więc nikt nie może być zbawiony?

O. Pan Bóg zaraz pierwszym Rodzicom przyobiegał, że Niewiasta zetrze głowę węży; to jest: że z Niewiasty narodzi się Mesyas, Zbawiciel świata, który zadosyćczyni za nich Sprawiedliwości Boskiej, i Bóg dotrzymał tej obietnicy.

P. Któraż to była Niewiasta?

O. Tą Niewiastą była Najświętsza Marya Panna, w Niej wcielił się Syn Boski, przybrał na Siebie z Jej Krwi Ciało ludzkie, za sprawą Ducha Przenajświętszego, i z Niej się narodził bez obrazy Jej niewinności dziewiczej i jako Bóg i Człowiek prawdziwy, zadosyć uczynił Sprawiedliwości Boskiej za ród ludzki przez mękę i śmierć Swoją.

P. Ci ludzie, którzy przed przyjściem Zba-

wiciela świata urodzili się, czy mogli być zbawieni?

O. Wszyscy, którzy wierzyli w przyjście Mesjasza Zbawiciela świata, mogli być zbawieni; bo za nich Jezus Chrystus, Zbawiciel świata, miał zadosyć uczynić Sprawiedliwości Swojej Boskiej.

P. Od tego czasu, gdy Jezus Chrystus zadosyć uczynił Sprawiedliwości Boskiej za grzech pierwszych Rodziców pierworodny, czy wszyscy ludzie mogą być zbawieni?

O. Wszyscy mogą być zbawieni, którzy uwierzą w Jezusa Chrystusa i przyjmą Chrzest Święty i wejdą do Kościoła Chrystusowego.

P. Skąd mamy tę wiadomość, że bez wiary w Jezusa Chrystusa i bez Chrztu Świętego nie masz zbawienia?

O. Sam Jezus Chrystus wyrzekł te słowa: „Kto wierzy we Mnie i ochrzci się, zbawion będzie, a kto nie uwierzy, będzie potępiony“ (Mat. XVI, 16).

11. O duszy ludzkiej i ciele ludzkim.

P. Co to jest dusza ludzka?

O. Jest to istota duchową, nieśmiertelną, stworzona przez Pana Boga, aby utrzymywała życie ciała ludzkiego i niem rządziła.

P. Gdy ciało ludzkie umrze, czy i dusza umiera?

O. Dusza ludzka nie umiera nigdy; bo tak samo, jak pierwszych Rodziców Adama i Ewy, jest nieśmiertelna.

P. Co to jest śmierć?

O. Jest to rozłączenie się duszy i ciała.

P. Co się staje z duszą, gdy opuści ciało?

O. Idzie na Sąd Boski.

P. Jak się ten Sąd nazywa?

O. Sądem szczegółowym.

P. Dlaczego nazywa się szczegółowym?

O. Najprzód dlatego, że Pan Bóg sądzi każdą duszę po szczególe, zaraz po wyjściu jej z ciała. Potem, że oprócz Sądu szczegółowego, przy końcu świata będzie drugi Sąd ostateczny, na którym wszyscy ludzie razem będą sądzeni.

P. Czy Pan Bóg zmieni Swój wyrok, jaki wydał na Sądzie szczegółowym?

O. Nie zmieni go nigdy, jaki raz na kogo wyda wyrok, taki pozostanie niezmienny na wieki.

P. Pocóż jeszcze będzie drugi Sąd, kiedy Pan Bóg nie zmieni już Swojego wyroku, jaki wyda na pierwszym Sądzie?

O. Dlatego ten Sąd Ostateczny jeszcze się odbędzie, aby Pan Bóg ogłosił Swój wyrok, jaki już wydał na Sądzie szczegółowym na dusze: dla sprawiedliwych wiecznego szczęścia w niebie, a dla grzeszników wiecznej kary w piekle z ciałem i duszą. Nadto, z tym Sądem Ostatecznym dopiero skończą się zasługi powiększające się Świętych w niebie za każdą duszę, która naśladować Ich, zasłużyła na niebo; a potępieńców piekła zakończy się powiększająca się wina za każdą duszę, która, ich fałszywą nauką i złym przykładem zgorszona, zasłużyła na wieczne męki w piekle.

P. Czy ciała ludzkie po śmierci na zawsze pozostaną prochem i ziemią?

O. Ciała ludzkie umarłe nie na zawsze pozostaną prochem i ziemią. Na Sąd Ostateczny trąbą Archanielską zbudzeni, powstaną w ciałach swoich

zmarli od najpierwszych Adama i Ewy, aż do ostatniego człowieka zmarłego przy końcu świata. Każda dusza powróci do swojego ciała, ożywi je i już go nigdy nie opuści, wszyscy zmartwychwstaną, wyjdą z grobów w ożywionych ciałach swoich i już nigdy umierać nie będą.

P. Czy w tych samych ciałach zmartwychwstanimy, w jakich urodziliśmy się?

O. W tych samych własnych ciałach zmarłych wstanimy, ale ciała te pozyskają nieśmiertelność, w jakiej Pan Bóg stworzył ciała pierwszych Rodziców Adama i Ewy, będą uduchowione i staną się tak samo, jak dusze, nie podległe zepsuciu i śmierci.

P. Co stanie się z ludźmi po Sądzie Ostatecznym?

O. Po Sądzie Ostatecznym, gdy Najwyższy Sędzia wyda wyrok na sprawiedliwych i grzeszników, sprawiedliwi z ciałem i duszą wstąpią do Nieba, a grzesznicy potępieni pójdą tak samo z ciałem swoim i duszą do piekła.

P. Czy będzie jaka różnica między ciałami sprawiedliwych i ciałami grzeszników?

O. Ciała sprawiedliwych i grzeszników będą jak ich dusze nieśmiertelne, z tą różnicą, że ciała sprawiedliwych jaśnieć będą pięknnością anielską i nie będą w niebie doznawały żadnych cierpień i boleści, a ciała grzeszników staną się obrzydłymi potworami, będą podległe cierpieniom od płomieni ognia piekielnego, a nigdy nie zostaną zniszczone.

P. Wiele jest miejsc, do których Pan Bóg posyła dusze schodzące z tego świata?

O. Trzy: niebo, czyściec i piekło.

P. Co to jest niebo?

O. Jest to miejsce wiecznego szczęścia, gdzie wybrani oglądają Boga.

P. Co to jest czyściec?

O. Miejsce pozagrobowe kary doczesnej.

P. Co to jest piekło?

O. Miejsce kary wiecznej.

P. Które dusze Pan Bóg posyła do nieba?

O. Te dusze Pan Bóg posyła do nieba, które schodzą z tego świata w łasce Pana Boga i w niewinności na Chrzcie Świętym otrzymanej, a jeżeli co zgrzeszyły, to w tem życiu całkowicie odpokutowały i zadosyć uczyniły Sprawiedliwości Boskiej.

P. Które dusze Pan Bóg posyła do czyśca?

O. Te dusze posyła Pan Bóg do czyśca, które schodzą z tego świata w łasce Pana Boga, ale na ziemi nie odpokutowały za swoje grzechy i zadosyć nie uczyniły Sprawiedliwości Boskiej.

P. Które dusze posyła Pan Bóg do piekła?

O. Te dusze posyła Pan Bóg do piekła, które w grzechu śmiertelnym bez pokuty schodzą z tego świata.

P. Te dusze, które zostaną przeznaczone do nieba, jak długo będą w niebie?

O. Te dusze, które są przeznaczone do nieba, pozostaną w niebie na wieki. Ich szczęście nigdy się nie skończy.

P. Te dusze, które będą skazane do czyśca, długo będą w czyścu?

O. Dotąd, dopóki całkowicie nie odpokutują za grzechy swoje i zadosyć nie uczynią Sprawiedliwości Boskiej.

P. Cóż się stanie z temi duszami, które w czyścu odpokutują za swoje grzechy i zadosyć uczynią Sprawiedliwości Boskiej?

O. Weźmie je Pan Bóg z czyśca do nieba, i na wieki pozostaną w niebie.

P. A te dusze, które zostaną potępione do piekła, jak długo będą w piekle?

O. Te dusze, które zostaną potępione do piekła, pozostaną na wieki wieków w piekle.

P. Jak wielkie jest szczęście dusz, które są w niebie?

O. Jest wieczne i niepojęte dla rozumu ludzkiego.

P. Kary w czyścu jak są wielkie?

O. Kary w czyścu przechodzą wszelkie nasze pojęcie, są takie same, jak w piekle, tylko że są czasowe.

P. Jak wielkie są kary w piekle?

O. Niepojęte rozumem ludzkim i są one wieczne.

P. Czem się różnią kary czyśca od kar piekła?

O. Tem się różnią, że kary czyśca są czasowe, a kary w piekle są wieczne.

P. Czy możemy się modlić za dusze zmarłych?

O. Nie tylko możemy, ale nadto mamy obowiązek modlić się za dusze zmarłych.

P. Za które dusze możemy i powinniśmy się modlić?

O. Modlić się możemy i powinniśmy za wszystkie dusze zmarłych, o ile nie wiemy, czy są w niebie, lub w piekle, bo tylko modlitwa nasza duszom w czyścu będącym jest potrzebna i skuteczna.

P. Dlaczego modlitwa nasza jest potrzebna i skuteczna duszom w czyścu będącym?

O. Dlatego, że przez nasze modły i inne czyny dobre, za nie ofiarowane, możemy dla nich wyjednać

u Pana Boga tę łaskę, że im skróci czas pokuty i prę-
dziej weźmie je z czyściska do nieba; a jak te dusze bę-
dą w niebie, wstawiać się za nami będą do Pana
Boga.

P. Dlaczego modlitwy nasze nie są potrzebne
duszom, które są w niebie?

O. Bo te dusze, które są w niebie, od nas nie po-
trzebują żadnej pomocy; tylko my możemy prosić je,
aby wstawiały się za nami do Pana Boga.

P. Dlaczego modlitwa nasza jest bezskuteczna
duszom, które są w piekle?

O. Dlatego, że z piekła niema wybawienia,
przeto nasze modły i wszelkie inne czyny dobre, za
nie ofiarowane, nic nie pomogą.

12. O Aniołach.

P. Co to są Aniołowie?

O. Aniołowie są to duchy czyste, nieśmiertelne,
które nie posiadają ciała.

P. Dlaczego te duchy nazywają się Aniołami?

O. Dlatego, że Anioł znaczy posłannik, a one są
wysłańcami Boskimi na ziemię, dla objawienia woli
Boskiej.

P. Do kogo Pan Bóg Ich wysyła?

O. Wysyła Ich Pan Bóg z nieba na ten świat do
ludzi i każdemu człowiekowi przeznacza Anioła za
stróża nieodstępного przez całe życie.

P. Skąd się wzięli Aniołowie w niebie?

O. Pan Bóg Ich stworzył dla chwały Swojej
i opieki nad duszami ludzkimi na tej ziemi.

P. Co to są czarci?

O. Są to Aniołowie upadli, duchy nieczyste.

P. Czy Pan Bóg i czartów stworzył?

O. Pan Bóg stworzył ich świętymi i doskonałymi, ale duchy te uniosły się pychą, chciały równać się z Panem Bogiem, zbuntowały się przeciwko Niemu i za to zostały strącone z nieba do piekła na wieki.

P. Jak nazywają się te duchy zbuntowane?

O. Nazywają się duchami nieczystymi, czartami, dyablami.

P. Jakie kary Pan Bóg zesłał na te duchy nieczyste?

O. Zesłał ich Pan Bóg do piekła na kary wieczne, niepojęte dla rozumu ludzkiego.

P. Czy te duchy nieczyste zostaną kiedy uwolnione z piekła?

O. Nigdy nie będą uwolnione, bo z piekła nie masz wybawienia.

13. O Grzechu.

P. Co to jest grzech?

O. Grzech jest to przestąpienie przykazania Boskiego albo Kościelnego.

P. Wieloraki jest grzech?

O. Dwojaki: pierworodny i uczynkowy.

P. Co to jest grzech pierworodny?

O. Grzech pierworodny jest ten, który Adam i Ewa, pierwsi rodzice nasi w raju popełnili, a my wszyscy w nim się rodzimy.

P. Co to jest grzech uczynkowy?

O. Jest ten, który po dojściu do rozumu sami dobrowolnie popełniamy.

P. Wieloraki jest grzech uczynkowy?

O. Dwojaki: śmiertelny i powszedni.

P. Co to jest grzech śmiertelny?

O. Grzech śmiertelny jest to przestąpienie przykazania Boskiego albo Kościelnego w rzeczy ważnej z zupełną rozważą i dobrowolnie.

P. Dlaczego grzech nazywa się śmiertelnym?

O. Dlatego, że przez grzech śmiertelny dusza utracą łaskę Pana Boga i w oczach Boskich uważana jest za nieżyjącą: bo czem jest dusza dla ciała, tem jest łaska Pana Boga dla duszy. Nadto, że kto grzech śmiertelny popełnia, zasługuje na śmierć, a że żyje jeszcze, to tylko z niepojętej dobroci i miłosierdzia Pana Boga, który czeka jeszcze jego upamiętania się i pokuty szczerzej, aby go nie potępić do piekła.

P. Czy dusza umiera przez grzech śmiertelny?

O. Dusza przez grzech śmiertelny traci łaskę Bożą, stąd nazywa się umarłą, choć żyje, bo umrzeć nie może, gdyż jest nieśmiertelną; będzie gorzeć w ogniu piekielnym i w nim wiecznie żyć będzie, nigdy nie doczeka się zgonu swego.

P. Jeżeli kto w jednym tylko grzechu śmiertelnym umrze, czy zostanie potępiony do piekła?

O. Każdy, kto chociażby tylko w jednym grzechu śmiertelnym umarł bez pokuty i żalu szczerzego, zostanie potępiony na wieki do piekła.

P. Co to jest grzech powszedni?

O. Grzech powszedni jest przestąpienie przykazania Boskiego lub Kościelnego w małej rzeczy, albo w większej, ale bez rozwagi, lub bez namysłu.

P. Jak Pan Bóg karze za grzech śmiertelny?

O. Za grzech śmiertelny Pan Bóg każe wiecznie w piekle.

P. A za grzech powszedni jak Pan Bóg karze?

O. Za grzechy powszednie Pan Bóg karze do-
cześnie, na tym jeszcze świecie, albo na drugim
w czyśćcu.

P. Jakie są grzechy?

O. Grzechy główne, grzechy przeciwko Ducho-
wi Świętemu, grzechy wołające o pomstę do nieba
i grzechy cudze.

P. Wiele jest grzechów głównych?

O. Siedm: 1. pycha. 2. łakomstwo. 3. nieczy-
stość. 4. zazdrość. 5. obżarstwo i pijaństwo. 6. gniew.
7. lenistwo.

P. Dlaczego te grzechy nazywają się głów-
nymi?

O. Dlatego, że z nich płyną inne, jak ze źródła
strumienia.

P. Wiele jest grzechów przeciwko Duchowi
Świętemu?

O. Sześć: 1. rozpacz o zbawieniu. 2. zbytnia
ufność w miłosierdziu Boskiem. 3. sprzeciwianie się
uznanej prawdzie. 4. zazdroszczenie bliźniemu łaski
Boskiej. 5. zatwardziałość w grzechu. 6. odkładanie
pokuty do śmierci.

P. Dlaczego te grzechy nazywają się grzechami
przeciwko Duchowi Świętemu?

O. Dlatego, iż w nich jest widoczna pogarda ła-
ski Boskiej, której udziela Duch Najświętszy, przeto
Jezus Chrystus mówi: iż kto grzeszy przeciwko Du-
chowi Świętemu, ani na tym świecie, ani na drugim
odpuszczzone mu nie będzie.

P. Czy grzechy przeciwko Duchowi Świętemu
i w Sakramencie Pokuty nie mogą być odpuszczone,
gdy kto szczerze za nie żałuje?

O. Grzechy takie, gdy kto z nich się spowiada i żałuje za nie szczerze, bywają odpuszczone; tylko grzesznik w takich grzechach zostający, przez zaślepienie umysłu i zatwardziałość woli nie ucieka się do pokuty i zazwyczaj, niestety, w grzechach umiera.

Grzechy wołające o pomstę do Nieba.

P. Wiele jest grzechów wołających o pomstę do Nieba?

O. Cztery: 1. rozmyślne zabójstwo. 2. grzechy cielesne przeciwko naturze. 3. uciemnianie ubogich. 4. zatrzymanie zapłaty sługom i robotnikom.

P. Dlaczego te grzechy nazywają się wołającymi o pomstę do nieba?

O. Grzechy te dlatego nazywają się wołającymi o pomstę do nieba, iż wielka ich niegodziwość sama zda się wywoływać sprawiedliwość i pomstę Bożą.

Grzechy cudze.

P. Wiele jest grzechów cudzych?

O. Dziewięć: 1. do grzechu komu radzić. 2. kazać komu grzeszyć. 3. zezwalać na grzech cudzy. 4. przywodzić kogo do grzechu, albo go uczyć grzeszyć. 5. cudzy grzech pochwalić. 6. pobłażać grzeszącemu. 7. mogąc ukarać grzeszącego, bezkarnie to przepuszczać. 8. stawać się uczestnikiem grzechu, czyli dopomagać komu grzeszyć. 9. grzechu cudzego bronić.

P. Dlaczego te grzechy nazywają się cudzymi?

O. Dlatego te grzechy nazywają się cudzymi, że inni z naszej przyczyny ich się dopuszczają, przeto my jesteśmy za nie odpowiedzialni przed Sądem Boskim, jakbyśmy je sami byli popełnili.

14. O Sakramencie Chrztu i Pokuty.

P. Co to jest Sakrament?

O. Jest to znak widzialny niewidzialnej łaski Pana Boga.

P. Który Sakrament gładzi grzech pierworodny?

O. Sakrament Chrztu Świętego.

P. Co to jest Chrzest?

O. Jest to Sakrament od Chrystusa Pana ustanowiony, który nas czyni chrześcijanami i gładzi w nas grzech pierworodny.

P. Który Sakrament gładzi w nas grzechy uczynkowe?

O. Sakrament Pokuty.

P. Co to jest Sakrament Pokuty?

O. Jest to Sakrament od Chrystusa Pana ustanowiony, na zgładzenie grzechów uczynkowych po Chrzcie Świętym popełnionych.

P. Co trzeba uczynić, by dostąpić Sakramentu Pokuty?

O. Wykonać dokładnie wszystkie warunki do Pokuty Świętej koniecznie potrzebne.

P. Wiele jest warunków do Pokuty Świętej?

O. Pięć: 1-szy Rachunek sumienia. 2-gi Żal za grzechy. 3-ci Mocne postanowienie, aby więcej nie grzeszyć. 4-ty Spowiedź szczerą i zupełną. 5-ty Zadość uczynić tak Bogu, jak i ludziom.

15. Pierwszy warunek i Rachunek sumienia.

P. Co to jest sumienie?

O. Sumienie, jest to głos wewnętrzny Pana Boga, który nas uczy co jest złe, a co dobre i ostrzega, abyśmy czynili dobrze, a chronili się złego.

P. Co to znaczy robić rachunek sumienia?

O. Robić rachunek sumienia, oznacza to przypominanie sobie grzechów, które ciążyą na sumieniu.

P. W jaki sposób robić należy rachunek sumienia, aby dobrze poznać i przypomnieć sobie wszystkie grzechy?

O. Trzeba zwrócić pilną uwagę na wszystkie przykazania Boskie, Kościelne i obowiązki stanu swojego; czy od ostatniej spowiedzi, które z nich nie zostały przełamane; a potem przypomnieć sobie ostatnią spowiedź, czy nie ciąży jeszcze na sumieniu jakiś grzech, poprzednio zapomniany, albo może, Boże broń, umyślnie ukryty ze wstydu lub bojaźni, albo też uczynek zły za grzech niepoczytywany i dlatego na spowiedzi ostatniej nie wyznany.

P. Od czego rozpoczniesz rachunek sumienia?

O. Od przykazań Boskich.

P. Przez pierwsze przykazanie Boskie, co nam Pan Bóg uczynić nakazuje?

O. Przez pierwsze przykazanie Boskie nakazuje nam Pan Bóg, abyśmy tak przez modlitwy, jako też i dobre uczynki, czcili Pana Boga, jako Najwyższego Pana swojego, a Świętych Pańskich, jako sługi Jego, wyjątkową zaś cześć mieć powinniśmy dla Najświętszej Maryi Panny.

P. Czego Pan Bóg zabrania przez to pierwsze przykazanie Swoje?

O. Zabrania Pan Bóg bałwochwalstwa, to jest: aby czci należnej Bogu Najwyższemu, komu innemu nie oddawać.

P. Czem przestępuje się to pierwsze przykazanie Boskie?

O. To pierwsze przykazanie Boskie przestępuje się: zabobonami, gusłami, czarami, wróżbami. Dlatego, że kto ucieka się do guseł, zabobonów, oddaje przez to cześć Boską czartu przekłętemu.

P. Przez drugie przykazanie Boskie: Nie będziesz brał Imienia Pana Boga twego nadaremno, co nam Pan Bóg nakazuje?

O. Przez drugie przykazanie Boskie nakazuje nam Pan Bóg, abyśmy zawsze z pobożnością używali Imienia Jego Boskiego, dla Jego czci i chwały.

P. Czego nam Pan Bóg zabrania przez to drugie przykazanie Swoje?

O. Zabrania nam Pan Bóg, abyśmy Go nie znieważali przekleństwem, bluźnierstwem, przysięgą niepotrzebną, lub fałszywą, wreszcie niedotrzymaniem ślubów.

P. Czy publicznie dla potwierdzenia prawdy można przysięgać?

O. Można przysięgać bez żadnego grzechu publicznie na wezwanie swej władzy dla potwierdzenia prawdy. Taka przysięga nie będzie grzechem żadnym, aby tylko była złożona dla stwierdzenia prawdy.

P. Kto krzywoprzysięga, jak wielki grzech popełnia?

O. Kto na potwierdzenie kłamstwa swojego przysięga, popełnia grzech śmiertelny; bo wzywa Pana Boga na świadka dla stwierdzenia swojego kłamstwa.

P. Co to jest ślub?

O. Jest to obietnica Panu Bogu dobrowolnie uczyniona, przez którą człowiek obowiązuje się do rzeczy Bogu miłej.

P. Czy jest obowiązkiem dotrzymać ślubu?

O. Jest świętym naszym obowiązkiem, chyba by zaszła jakaś niemożliwość.

P. Przez trzecie przykazanie Boskie: Pamiętaj, abyś dzień święty święcił, co nam Pan Bóg nakazuje?

O. Przez to trzecie przykazanie Pan Bóg nakazuje, abyśmy dzień świąteczny obracali na chwałę Boską, to jest, jak nam Kościół Święty tłumaczy: słuchali Mszy Świętej według jego rozkazu, a nadto z Jego zalecenia, abyśmy bywali na naukach, nie-sporach i innych nabożeństwach.

P. Czego Pan Bóg zabrania w ten dzień świąteczny?

O. Zabrania Pan Bóg pracy ręcznej, ciężkiej.

P. Przez czwarte przykazanie Boskie: Czcij ojca i matkę twoją, co Pan Bóg nakazuje?

O. Przez to przykazanie nakazuje Pan Bóg, aby dzieci po Panu Bogu szanowały rodziców swoich we wszystkim, co nie sprzeciwia się prawu Bożemu, były im posłuszne i ich szczerze kochały.

P. Czego Pan Bóg zabrania dzieciom przez to przykazanie?

O. Zabrania Pan Bóg dzieciom: nieposłuszeństwa względem rodziców swoich, znieważania ich, obrazy, nienawiści i pogardy.

P. Co przez piąte przykazanie Boskie: Nie zabijaj, Pan Bóg nakazuje?

O. Przez to przykazanie nakazuje Pan Bóg kochać bliźniego, nie tylko przyjaciół, ale i nie-

przyjaciół nawet największych, oraz przebaczenia im uraz.

P. A czego Pan Bóg zabrania przez to piąte przykazanie Swoje?

O. Przez to piąte przykazanie Boskie zabrania Pan Bóg gniewu, nienawiści, zemsty, szkodenia bliźniemu na ciele, a więc zadawania ran i odbierania życia drugiemu, bo sam Pan Bóg tylko jest panem życia i śmierci człowieka.

P. Co przez szóste przykazanie Boskie: Nie cudzołóż, Pan Bóg nakazuje?

O. Przez szóste przykazanie Pan Bóg nakazuje, aby małżonkowie dotrzymywali sobie nawzajem wierności zaprzysiężonej. Nadto nakazuje Pan Bóg wszystkim zachowanie niewinności, wstydlivosti panieńskiej, jak w czynach, tak w mowie.

P. Czego Pan Bóg zabrania przez to szóste przykazanie Swoje?

O. Zabrania Pan Bóg pogwałcenia przysięgi w małżeństwie, oraz utraty niewinności i wstydlivosti panieńskiej, czynów i mów bezwstydných.

P. Co Pan Bóg nakazuje przez siódme przykazanie: Nie kradnij?

O. Przez siódme przykazanie Boskie: Nie kradnij, nakazuje nam Pan Bóg poprzestawać na swoim, uważać cudzą własność za nietykalną, do której oprócz prawnego właściciela, nikt inny nie ma prawa.

P. Czego Pan Bóg zabrania przez to przykazanie?

O. Przez siódme przykazanie zabrania Pan Bóg krzywdzić innych na majątku: kradzieży, oszustwa i grabieży.

P. Przez ósme przykazanie Boskie: Nie mów

falszywego świadectwa przeciwko bliźniemu twemu, co Pan Bóg nakazuje?

O. Przez ósme przykazanie nakazuje Pan Bóg, abyśmy zawsze mówili prawdę; a cudzą sławę uważali za swoją własną i nic złego nie mówili o innych, chociażbyśmy co na własne oczy widzieli.

P. Czego Pan Bóg zabrania przez to ósme przykazanie?

O. Przez to ósme przykazanie Boskie zabrania Pan Bóg: oszczerstwa i obmowy, bo nawet zły człowiek ma prawo do dobrej sławy.

P. Czego nas uczy Pan Bóg przez dziewiąte przykazanie Boskie: „Nie pożądaj żony bliźniego twego“ i dziesiąte: „Nie pragnij domu jego, ani sługi, ani wołu, ani osła, ani żadnej rzeczy, która jego jest?“

O. Przez te dwa ostatnie przykazania Boskie uczy nas Pan Bóg, że same żądze, pragnienia i chęci do złego uważa za występki, jakby był spełniony i tak samo za nie każe.

P. Czego Pan Bóg zabrania przez dziewiąte przykazanie?

O. Przez dziewiąte przykazanie Boskie, zabrania Pan Bóg wszystkich złych myśli, wyobrażeń nieskromnych i rozpustnych.

P. Czego Pan Bóg zabrania przez dziesiąte przykazanie?

O. Zabrania pożądać cudzego mienia, zazdrościć bliźniemu jego bogactwa.

P. Czy przykazania Kościelne obowiązują tak samo, jak przykazania Boskie?

O. Przykazania Kościelne obowiązują nas na sumieniu tak samo, jak przykazania Boskie, przestąpienie którego przykazania Kościelnego z rozważą i na-

mysłem popełnione, lekceważenie go, jest takim samym grzechem, jak przestąpienie przykazania Boskiego, dlatego, że Kościół z mocy od Boga sobie danej w imieniu Bożem ustanawiał prawa. Samowolne zaś pogwałcenie któregośkolwiek z tych przykazań, w rzeczy ważnej bez sprawiedliwej przyczyny i bez zezwolenia Zwierzchności Duchownej, jest grzechem śmiertelnym.

P. Które przyczyny uważać można za sprawiedliwe i zwalniające od przykazania Kościelnego.

O. Słabość zdrowia, obowiązki stanu swojego, znaczne straty, mogące wyniknąć z zachowania przykazania Kościelnego, wreszcie miłość bliźniego. Natenczas opuszczenie nabożeństwa, a nawet i ciężka praca, nie tylko nie będzie żadnym grzechem, ale jako czyn miłosierny, będzie zasługą przed Bogiem.

P. Kto dla sprawiedliwej przyczyny nie może pościć, czy sam się zwolnić może od niego?

O. Od postu nikt nie może uwolnić się samowolnie, tylko powinien mieć pozwolenie od swego Proboszcza, a ktoby samowolnie, przez lekceważenie gwałcił posty, ten popełniłby grzech śmiertelny.

P. Kto w czasie przeznaczonym na Wielkanocną Spowiedź nie spowiada się, czy przez to samo grzeszy?

O. Czas przeznaczony na Wielkanocną Spowiedź: cztery tygodnie przed Wielkanocą i cztery tygodnie po Wielkiejnocy obowiązuje pod grzechem śmiertelnym każdego katolika. Kto przez lekceważenie i niedbalstwo nie spowiada się w tym czasie, ten grzeszy śmiertelnie.

P. Jakie obowiązki ma każdy chrześcijanin katolik?

O. Ma dwojakie obowiązki: względem Pana Boga i względem ludzi.

P. Jakie to są obowiązki chrześcijanina katolika względem Pana Boga?

O. Są one wyrażone w przykazaniach Boskich i Kościelnych.

P. Jakie mamy obowiązki względem ludzi?

O. Każdy powinien spełniać dokładnie wszystkie obowiązki stanu swojego względem innych, jak tego prawa Boskie lub ludzkie wymagają.

P. Na co jeszcze potrzeba zwrócić uwagę przy rachunku sumienia?

O. Trzeba zwrócić pilną uwagę na wszystkie spowiedzie poprzednie; czy niema jeszcze na sumieniu jakiego grzechu z bojaźni i ze wstydu ukrytego i utajonego. Jeżeliby bowiem ciążył na duszy grzech śmiertelny utajony, choćby jeden, to od tej spowiedzi, na której został ten grzech aż do ostatniej, wszystkie spowiedzie były nieważne i świętokradzkie. Nadto trzeba przypomnieć sobie, czy niema grzechu zapomnianego na poprzedniej spowiedzi, lub takiego, któregośmy za grzech nie uważali. Spowiedź poprzednia w tym wypadku jest ważną, powtarzać jej nie potrzeba. Dość wyjawić grzech zapomniany.

P. Co trzeba robić, żeby po spowiedziach niegodnie odbytych, otrzymać rozgrzeszenie?

O. Trzeba przypomnieć sobie dobrze: 1) jaki czas upłynął od tej spowiedzi, na której pierwszy raz grzech śmiertelny był zatajony, 2) wiele razy był popełniony, 3) czy później był jeszcze powtarzany, 4) wiele razy grzesznik odbywał spowiedź przez ten

czas i 5) wiele razy przystępował do innych Sakramentów, np. do Komunii Świętej, lub do małżeństwa, bo każdy Sakrament w tym stanie przyjmowany był świętokradztwem. Wreszcie 6) trzeba przypomnieć sobie wszystkie grzechy wyznawane na tych świętokradzkich spowiedziach, trzeba wszystkie grzechy powtórzyć dlatego, że wszystkie spowiedzie w tym czasie odbyte są nieważne. Spełniwszy te wszystkie warunki, wtenczas dopiero można otrzymać rozgrzeszenie i odzyskać łaskę Pana Boga

P. Poza spowiedzią kiedy jeszcze robić należy rachunek sumienia?

O. Rachunek sumienia należy jeszcze robić każdego dnia, przed położeniem się na spoczynek: abyś sobie przypomniął od rana do wieczora, czyś jakim grzechem przez ten dzień nie obraził Pana Boga i był gotowym na Sąd Boski, gdybyś, zasnąwszy, umarł nagłą śmiercią i już się nie przebudził więcej. Po tym rachunku sumienia wzbudź w sobie żal szczery za grzechy tego dnia popełnione i mocne postanowienie nie grzeszenia na przyszłość i wyspowiadania się jak najprędzej, gdyby się znalazł jakiś grzech śmiertelny.

16. Drugi warunek: Żal za grzechy.

P. Jakim żal być powinien, aby grzechy mogły być odpuszczone?

O. Powinien być: 1) wewnętrzny, 2) powszechny, 3) nadprzyrodzony.

P. Co to znaczy, że żal ma być wewnętrzny?

O. To znaczy, że grzesznik nie tylko ustami ma wyrażać swój żal, ale w sercu czuć obrzydzenie do grzechów swoich.

P. Co znaczy, że żal ma być powszechny?

O. To znaczy, że trzeba żałować za wszystkie, przynajmniej śmiertelne grzechy.

P. Co znaczy, że żal ma być nadprzyrodzony?

O. To znaczy, że żałować mamy za grzechy z pobudek nadprzyrodzonych. To jest, żeśmy przez grzech utracili niebo, zasłużyli na piekło, a przedewszystkiem i nadewszystko, żeśmy Pana Boga obrazili.

P. Iloraki jest żal nadprzyrodzony?

O. Dwojaki: doskonały i niedoskonały.

P. Kiedy żal jest doskonały?

O. Kiedy płynie z doskonałej miłości Pana Boga, kiedy brzydzimy się grzechem dlatego, że grzech obraża Pana Boga.

P. Kiedy żal jest niedoskonały?

O. Gdy płynie z bojaźni piekła i utraty nieba.

P. Co to jest żal przyrodzony?

O. Gdy płynie z pobudek ziemskich, np. dlatego, że grzesznik poniósł szkodę na majątku, zdrowiu i dobrej sławie. Jeżeli żal przy spowiedzi jest niedostateczny.

17. Trzeci warunek: Mocne postanowienie, aby więcej nie grzeszyć.

P. Jakie powinno być mocne postanowienie?

O. Powinno być wewnętrzne, powszechne, nadprzyrodzone.

P. Jak to mocne postanowienie można zrobić?

O. Ze szczerym żalem za grzechy wszystkie trzeba wzbudzić w sobie mocne postanowienie.

P. Kto wykonał te trzy warunki przed spowiedzią, co to znaczy?

O. Znaczy to, że się przygotował już dobrze do spowiedzi i po takim przygotowaniu się dopiero może iść do spowiedzi.

18. Czwarty warunek: Spowiedź szczera i zupełna.

P. Co oznacza czwarty warunek?

O. Ten warunek czwarty oznacza samą spowiedź, jaka być powinna.

P. Cóż to jest spowiedź?

O. Jest to wyznanie grzechów swoich przed kapłanem dla otrzymania sakramentalnego rozgrzeszenia.

P. Co spowiedź oznacza?

O. Jest to sąd Boży, ustanowiony przez Boga samego na tej ziemi, na wzór sądu, jaki odbędzie się przed Najwyższym Sędzią, Jezusem Chrystusem, zaraz po wyjściu duszy z ciała.

P. Jaka jest różnica sądu Boskiego na spowiedzi od sądu przed Najwyższym Sędzią, Jezusem Chrystusem?

O. Jest ta różnica, że spowiedź jest to sąd łaski i miłosierdzia, a Sąd Jezusa Chrystusa, samego Boga, Najwyższego Sędziego, jest sądem sprawiedliwości.

P. Dlaczego ten sąd na spowiedzi jest sądem łaski i miłosierdzia?

O. Bo kto dobrze się wypowiada, to niema takiego grzechu i takiej liczby grzechów, aby nie dostał przebaczenia.

P. Jak się spowiadać, aby spowiedź była szczera?

O. Aby spowiedź była szczera, trzeba na spowiedzi nic nie zataić, nie ukrywać grzechu dla wstydu i bojaźni, ale wyznać wszystkie, które na pamięć przyjdą i które za grzech uważamy.

P. Aby spowiedź była zupełna, jak należy się spowiadać?

O. Aby spowiedź była zupełna, trzeba wyznać nie tylko same grzechy, ale i liczbę tych grzechów, to jest: ile razy każdego z nich dopuściliśmy się, wreszcie okoliczności im towarzyszące.

P. Dlaczego okoliczności jeszcze potrzeba wyznawać na spowiedzi, nie tylko same grzechy?

O. Dlatego, że okoliczności jedne zmniejszają grzech, albo też zupełnie uniewinniają od niego; a drugie powiększają go. Przeto do zupełności koniecznie powinny być wyjawione.

P. Które to są okoliczności powiększające, albo zmniejszające grzech.

O. Są te: okoliczności *miejsca*: czy to zdarzyło się na osobności, czy w towarzystwie, czy w mieszkaniu, czy w Kościele, lub innem miejscu poświęconem. *Czasu*: Jak długi czas był powtarzany ten grzech, czy w dzień świąteczny, czy w czasie nabożeństwa w Kościele, czy w czasie wielkiego postu. *Osób stanu*: Czy znieważona osoba była ojcem, lub matką tego, który ich znieważył. Czy dorosły w przytomności dzieci dopuszczał się grzechów: bluźnierstwa, mów bezwstydných, lub czynów, przez to ich zgorszył. Czy ich przywiódł do współnictwa grzechu.

19. Piąty warunek: Zadosyc uczynienie Panu Bogu i ludziom.

P. Co znaczy ten piąty warunek: Zadosyc uczynić Panu Bogu i ludziom?

O. Ten piąty warunek jest to pokuta, jaką spowiednik na spowiedzi nam naznacza.

P. Jak tę pokutę wykonać i w jakim czasie?

O. Pokutę należy tak wykonać i w tym czasie, jak ją spowiednik przy spowiedzi naznacza.

P. Jeżeli kto pokuty nie jest w stanie wykonać, czy może ją opuścić, albo sam sobie na inną zamienić?

O. Pokuty zadanej na spowiedzi, nikt własnowolnie ani opuścić, ani na inną zamienić nie może.

P. Dlaczego, ani opuścić, ani na inną zamienić jej nie może, jeżeli wykonać jej nie jest w stanie?

O. Dlatego, że pokuta zadana na spowiedzi jest Sakramentalna, należy do całości Pokuty Świętej.

P. Cóż więc ten ma zrobić, aby od tej pokuty był zwolniony?

O. Powinien o tem powiedzieć spowiednikowi przy spowiedzi, a jeżeli tego nie zrobił, powinien drugi raz iść do spowiedzi i wyjawić przyczyny, dla których nie może wykonać zadanej pokuty. Jeżeli spowiednik przeszkody uzna za słuszne, to pokutę zamieni na inną.

20. Łaska Boska.

P. Co to jest łaska Boska?

O. Łaska Boska jest to dar Boski nadprzyrodzony, udzielony nam od Boga dla zasług Jezusa Chrystusa, wspomagający nas w zasłużeniu sobie na zbawienie wieczne.

P. Wieloraka jest łaska?

O. Dwojaka: usprawiedliwiająca i uświęcająca.

P. Co to jest łaska usprawiedliwiająca?

O. Łaska usprawiedliwiająca jest to łaska, która z grzesznika czyni sprawiedliwego, otrzymujemy ją w Sakramentach umarłych: Chrzcie i Pokucie.

P. Co to jest łaska uświęcająca?

O. Jest łaska, która w sprawiedliwym pomnaża łaskę, otrzymujemy ją w pięciu Sakramentach żywych.

P. Czy bez łaski Pana Boga można zasłużyć sobie na zbawienie?

O. Bez pomocy łaski Pana Boga nie można zasłużyć na zbawienie; bo zbawienie jest rzeczą nadprzyrodzoną, przechodzącą możność naszą; potrzeba więc do tego nadprzyrodzonej pomocy Boga, aby na nie zasłużyć. Sam Chrystus to powiedział: Bez ziemnie nic uczynić nie możecie.

P. Czy sama łaska bez naszego współdziałania z nią nas zbawi?

O. Sama łaska bez naszego współdziałania i naszych uczynków dobrych nie zbawi nas; bo Pan Bóg w tem, co przechodzi możność naszą, zastępuje nas i dopomaga nam łaską Swoją, ale tego, co jest w naszej mocy, ściśle się od nas domaga. Stworzył nas bez nas; ale zbawić nas, bez nas nie może. Żeby

więc zasłużyć na zbawienie, potrzeba z łaską Boga współpracować, czynić to, co jest w naszej mocy; a w czem możność nasza jest niedostateczna, to powinniśmy prosić Pana Boga, aby nam łaską Swoją dopomagał.

21. O dobrych uczynkach.

P. Co to są uczynki chrześcijańskie?

O. Każde spełnienie przykazań Boskich z miłości Boga lub bliźniego jest uczynkiem chrześcijańskim.

P. Jak się nazywają te uczynki?

O. Jeżeli są wykonywane z miłości Pana Boga, aby sobie zjednać zasługę u Niego, nazywają się uczynkami pobożnymi. Jeżeli pochodzą z miłości bliźniego i dla jego ratunku są spełnione, nazywają się czynami miłosiernymi.

P. Ilorakie są uczynki miłosierne?

O. Dwojakie: jedne ściągają się do duszy, drugie do ciała bliźnich naszych.

P. Ile jest uczynków miłosierdzia, ściągających się do duszy?

O. Siedm: 1) nieumiejętnych uczyć, 2) grzesznych karać i upominać, 3) wątpiącym dobrze radzić, 4) smutnych cieszyć, 5) zniewagi i przykrości od drugich i ich wady cierpliwie znosić, 6) urazy chętnie darować, 7) modlić się za żywych i umarłych, oraz za prześladowających nas.

P. Wiele jest uczynków miłosierdzia ściągających się do ciała?

O. Siedm: 1) łaknącego nakarmić, 2) pragnącego napoić, 3) podróżnych w dom przyjmować, 4)

nagich przyodziewać, 5) chorych i więźniów nawiedzać, 6) wykupywać niewolników, 7) umarłych grzebać. Nadto do uczynków miłosierdzia należy jałmużna.

22. O cnotach.

P. Co jest cnota?

O. Cnota, jest to święte przyzwyczajenie do dobrego i zwyciężenie wszystkich przeszkód i namiętności odwodzących od tego.

P. Ilorakie są cnoty?

O. Dwojakie: Teologiczne, czyli Boskie i moralne.

P. Które są cnoty teologiczne, czyli Boskie?

O. Są trzy: Wiara, nadzieja i miłość.

P. Które są cnoty moralne?

O. Cnoty moralne są te, których spełnienie uzna człowieka i pomaga do jego udoskonalenia, jako istoty rozumnej.

P. Co to są cnoty kardynalne?

O. Cnoty moralne, które są fundamentem cnót innych, nazwano kardynalnemi z łacińska dlatego, że na nich, jakby na zawiasach, obraca się cała doskonałość człowieka.

P. Wiele jest cnót kardynalnych?

O. Cztery: 1) roztropność, 2) sprawiedliwość, 3) umiarkowanie, 4) męstwo.

23. Komunia Święta.

P. Co to jest Komunia Święta?

O. Komunia Święta, jest to prawdziwe Ciało i Krew Pana naszego Jezusa Chrystusa.

P. Kto i kiedy ustanowił Komunię Świętą?

O. Jezus Chrystus na ostatniej wieczerzy przed męką Swoją.

P. Kiedy chleb i wino przeistacza się w Ciało i Krew Jezusa Chrystusa?

O. W czasie Mszy Świętej, gdy kapłan przed Podniesieniem wymawia nad chlebem i winem te słowa, które Jezus Chrystus wyrzekł na ostatniej wieczerzy.

P. Wiele jest warunków do godnego przyjęcia Komunii Świętej?

O. Dwa: czystość duszy i czystość ciała.

P. Co to znaczy posiadać czystość duszy?

O. Czystość duszy posiadać, znaczy to, aby być w łasce Pana Boga, wolnym od najmniejszego grzechu.

P. Czystość ciała wymagana przy Komunii Świętej, jaka być powinna?

O. Kto ma przyjąć Komunię Świętą powinien być naczczo, nic nie jeść, ani nie pić od północy i być czysto, przyzwoicie ubranym.

P. Gdyby kto przypadkiem co spożył, lub wypił po północy, czy może przyjąć Komunię Świętą?

O. Kto tylko przyjmuje Komunię Świętą powinien być naczczo, a gdyby przypadkiem co połknął, to nie może przystąpić do Komunii Świętej.

P. Ciężko chory, gdyby się czem posilił po północy, czy może przyjąć Komunię Świętą?

O. Chory, gdyby co zjadł lub wypił może przyjąć Komunię Świętą. Ta Komunia Święta nazywa się dla niego Wijatykiem, co znaczy zasilek na podróż z tego świata.

P. Jeżeliby kto w Komunii Świętej przyjął wię-

cej Komunikantów, niż jeden, czyby więcej przyjął Najświętszego Ciała i Krwi Jezusa?

O. Nic więcej by nie przyjął, tylko Jezusa Chrystusa z całym Ciałem, Krwią Jego Najświętszą, Duszą ludzką i Bóstwem Jego.

P. Gdyby podzielić na części Komunikant, wiele byłoby z takiej części Ciała i Krwi Jezusa?

O. Tak samo w najmniejszej części, jak i w całym Komunikancie, byłby Jezus Chrystus obecny z całym Ciałem, wszystką Krwią, Duszą i Bóstwem Swojem.

P. Jeżeli kto przyjął Komunię Świętą w grzechu ciężkim, czy przyjmuje godnie Komunię Świętą?

O. Niegodnie przyjmuje Komunię Świętą i popełnia świętokradztwo.

P. Jak wielkim grzechem jest świętokradztwo?

O. Świętokradztwo jest to największy grzech ze wszystkich grzechów; bo kto popełnia świętokradztwo, staje się winnym niewinnej męki i śmierci Jezusa Chrystusa, bo w sercu swoim grzechami swoimi krzyżuje Jezusa nanowo.

24. Nauka, jak masz się spowiadać.

Po dokładnem przygotowaniu się, gdy zbliża się chwila, że masz przystąpić do Konfesyonału, jeżeliś jest pierwszy z rzędu, lub sam jeden tylko, to od razu klęczący odmów spowiedź powszechną; jeżeli zaś przed tobą kto się spowiada, to w czasie, gdy spowiednik daje rozgrzeszenie poprzedniemu spowiadającemu się, należy wtedy odmówić spowiedź powszechną klęcząco, nie zaś dopiero po przystąpieniu już do kratki Konfesyonału, i to do ucha spowiedniko-

wi. Potem przeżegnaj się, przyłóż ucho do kratki Konfesyonału, usta odwróć do ściany i nie czekaj, aż spowiednik cię zapyta, sam rozpoczynaj spowiedź od tego: Kiedyś był ostatni raz u spowiedzi, czyś dostał rozgrzeszenie, czy pokutę wykonałeś, czy przeciwnie nie skończyłeś jej jeszcze i dlaczego? Czy dlatego, że na dłuższy czas miałaś ją zadaną, czy też dla jakiejś innej słusznej przyczyny, czy może z niedbalstwa jej nie wykonałeś; a jeżeli przypuszczasz, że i później wykonać jej nie będziesz mógł, powinneś to zaraz powiedzieć spowiednikowi i wyluszczyć przyczynę, dla której nie możesz wykonać tej pokuty, prosić o zamienienie jej na inną. Potem nie czekaj, aż spowiednik zapyta, jakie grzechy popełniłeś, sam rozpoczynaj wyznanie grzechów, jak pamiętasz; najłatwiej wyznawać je porządkiem według przykazań Boskich, potem Kościelnych; powiedz, jak często je przestępowałeś, ile razy to mogło być na dzień, czy w tygodniu, czy w miesiącu. Albo też nie trzymając się porządku przykazań, zacznij wyznanie grzechów od największego czy też najwstydlivszego grzechu, by go nie zapomnieć, albo ze wstydu lub bojaźni nie zataić i nie ukryć przed spowiednikiem; a potem powróć do porządku według przykazań; a dalsze wyznanie pójdzie ci łatwiej, gdyż zrzucisz już z swego sumienia największy ciężar.

Skończywszy wyznanie wszystkich grzechów, jakie sobie przypomniałeś podczas rachunku sumienia, powiedz spowiednikowi, że już więcej grzechów nie pamiętasz. Uważaj potem pilnie, o co spowiednik zapyta się ciebie, czy też da ci naukę, lub przestrożę. Na zapytanie odpowiadaj jasno w krótkich słowach, bez żadnych niepotrzebnych dodatków. Potem uważaj, jaką spowiednik naznacza ci pokutę, czy udzieli

ci rozgrzeszenie, czy też go ci odmawia i nakazuje iść ci do spowiedzi po raz drugi.

Nakoniec, przykleknij przy Konfesyjale, bijąc się w piersi z żalem szczerym za grzechy swoje, wymawiaj te słowa: Boże, bądź miłościw mnie grzeszelnemu. Dopiero gdy spowiednik da znak do odejścia, wstań i odejdź od Konfesyjału.

25. Nauka, jak przystępować masz do Komunii Świętej.

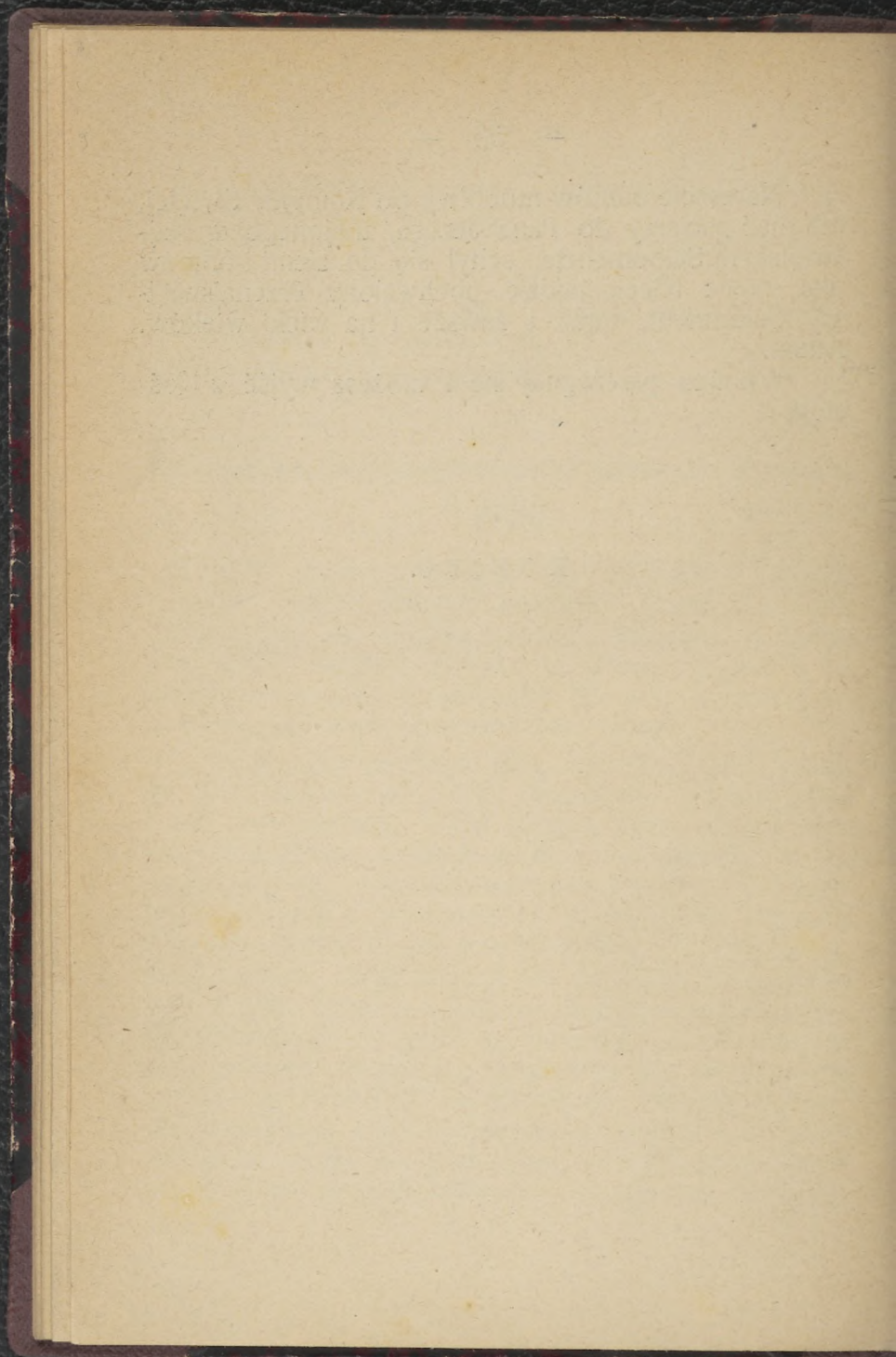
Gdy masz przystąpić do Komunii Świętej, a umiesz czytać, odmów modlitwy przed Komunią Świętą; gdy nie umiesz czytać, wzbudź w sobie akty wiary, nadziei, miłości ku Panu Bogu i z tej miłości żal szczery za wszystkie grzechy swoje, jakimi przez całe życie obrażałeś Pana Boga.

Potem, gdy usłyszysz głos dzwonka, dający znak do przystąpienia do Stołu Pańskiego, odmów spowiedź powszechną. Gdy Kapłan przy ołtarzu daje błogosławieństwo, z żalem szczerym za grzechy swoje, przeżegnaj się. Gdy Kapłan trzyma w ręku Najświętszy Sakrament i wymawia te słowa: „Oto Baranek Boży, oto Który gładzi grzechy świata. Panie, nie jestem godzien, abyś wszedł do przybytku mego, ale rzeknij tylko słowem, a będzie zbawiona dusza moja“, nachyliwszy się do ziemi, na te słowa: „Panie, nie jestem godzien“, z pokorą najgłębszą bij się w piersi i słowa te powtarzaj za Kapłanem. Potem klęcząc, skrzyżowawszy ręce na piersiach, otwórz usta, język zaś poza wargi nie wywieszaj. Gdy Kapłan złoży już na twoim języku Najświętszy Sakrament, zaraz Go połknij.

Nareszcie odmów modlitwy po Komunii Świętej, lub pięć pacierzy do Pana Jezusa, utajonego w Najświętszym Sakramencie, schyl się do ziemi i odmów pięć razy: Niech będzie pochwalony Przenajświętszy Sakrament, teraz i zawsze i na wieki wieków. Amen.

Wkońcu przeżegnaj się i możesz wyjść z Kościoła.

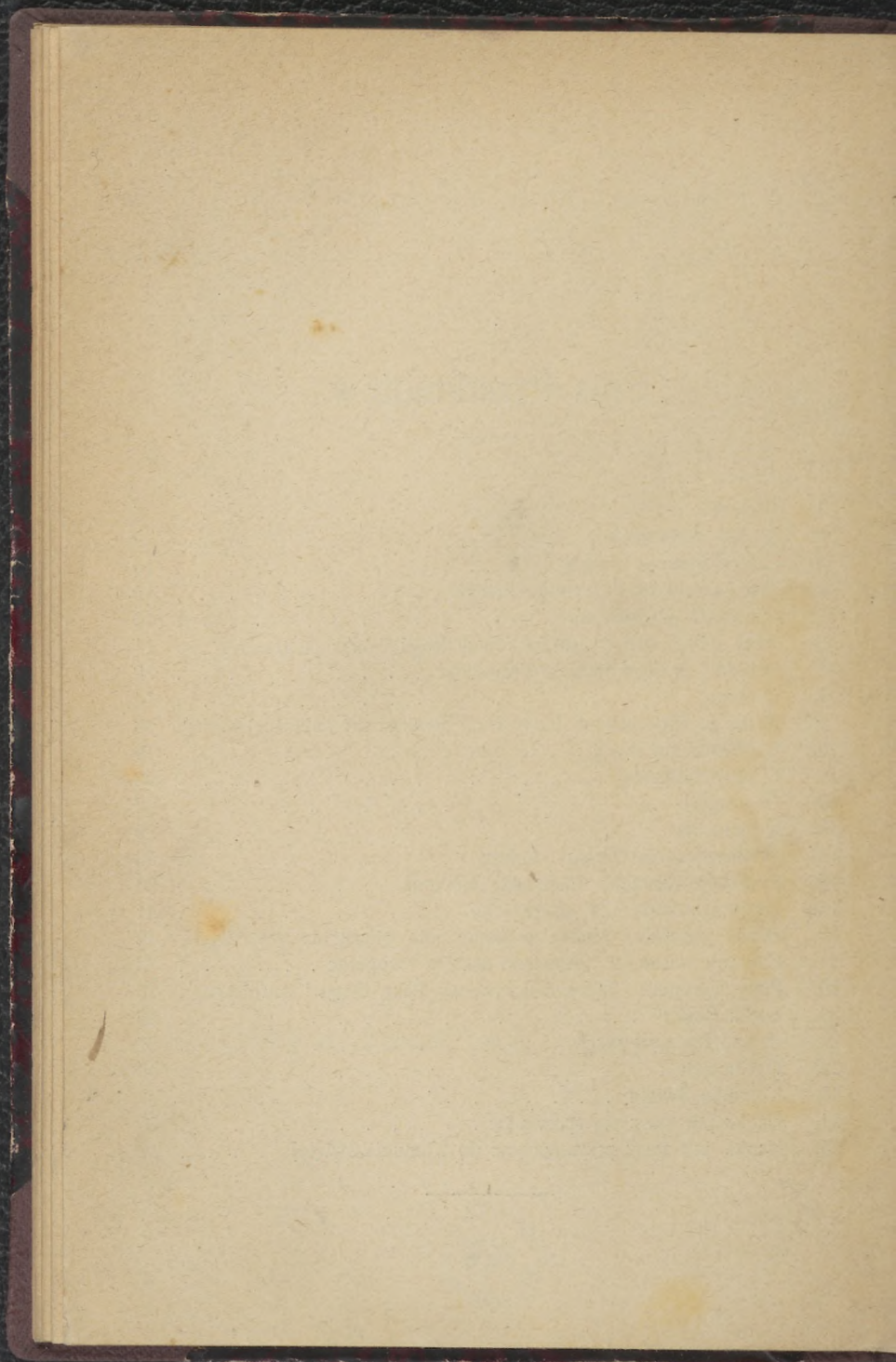
K O N I E C.

Spis Przedmiotów.

1.	Pacierz	5
2.	Siedm Sakramentów	9
3.	Cztery główne prawdy	10
4.	Pięć warunków do Pokuty Świętej.	10
5.	Spowiedź powszechna	10
6.	Akty wiary, nadziei, miłości Pana Boga i żalu za grzechy	11
7.	Religia i Kościół Rzymsko-Katolicki	12
8.	O Bogu	14
9.	Kogo ze Świętych po Panu Bogu powinniśmy najwięcej kochać	18
10.	O stworzeniu ludzi	19
11.	O duszy ludzkiej	23
12.	O aniołach	28
13.	O grzechu	29
14.	O Sakramencie Chrztu i Pokuty	33
15.	Pierwszy warunek. Rachunek sumienia.	34
16.	Drugi warunek. Żal za grzechy	41
17.	Trzeci warunek. Mocne postanowienie więcej nie grzeszenia	42
18.	Czwarty warunek. Spowiedź szczerą i zupełną	43
19.	Piąty warunek. Zadosyć uczynienie Panu Bogu i bliźniemu	45
20.	Łaska Boska	46
21.	O dobrych uczynkach	47
22.	O Cnotach	48
23.	Komunia Święta	48
24.	Nauka jak masz się spowiadać	50
25.	Nauka jak masz przystępować do Komunii Świętej.	52

B-ke
O.O. Kapucynów
N. Miasto
5.XII.80

1464165

